

Queer-sanakirja

Queerordbok

Meänkieli/Svenska



Detta är en hälsning från Met Nuoret som är ungdomsförbundet för tornedalningar och andra unga som känner samhörighet med meänkieli och det ursprungliga språkrådets kultur och historia.

Vi har uppmärksammat att det finns ett behov av HBTQ-begrepp på meänkieli och vi har kontaktat RFSL och fått godkännande att översätta deras begreppslista. För översättningen ansvarar Mona Mörtlund och illustrationerna har Ida Nordmark gjort.

Ordboken är framtagen med stöd från MUCF.

Styrelsen för Met Nuoret

Begreppsordlista/Käsitelista:

Asexuell/Aseksuaalinen	4
BDSM	4
Bisexuell/Biseksuaalinen.....	5
Bög/Pööki.....	6
Cisperson/Cishenkilö	6
Cisnormativitet/Cisnormatiivisuus	6
Dragking/dragqueen	7
Flata/Flaatta.....	7
FTM/MTF.....	8
Funktionsmaktsordningen/ Valtajärjestys toimivuuen mukhaan	8
Funktionsnedsättning/Toimintarajoite	10
Genderqueer (GQ).....	10
Hbtq	10
Hen/den/Hen/se	11
Heteronormativitet/Heteronormatiivisuus	12

Heterosexuell/Heteroseksuaalinen.....	14
Homofobi/Homofopi	14
Homosexuell/Homoseksuaalinen	14
Ickebinär/Ei-binäärinen.....	15
Intergender.....	16
Intersektionalitet/Interseksjunalisuus	16
Intersexuell/intersexualism/	
Intersukupuolinen/Intersukupuolisuus	17
Kön/Sukupuoli.....	17
Könsbekräftande behandling/	
Sukupuolta vahvistava hoito	20
Lesbisk/Lespinen	20
Monoamorös/Monogam/	
Monoamorinen/Monokaami	21
MTF/FTM.....	21
Normkritik/Normikritiikki	21
Pansexuell/Panseksuaalinen	22
Polyamorös/Polygam/Polyamorinen/Polykaami	23
Pronomen/Pronoomit	23
Queer	24
Rasifering/Rasifeerinki.....	25
Sexuell läggning/Seksuaalinen suuntautuminen	26
Transfobi/Transfopi	26
Transgender	27
Transperson/Transhenkilö	28
Transsexuell/Transsukupuolinen	29
Transvestit/Transvestiitti	30
Tvåkönsnormen/Könsbinaritet/	
Kahen sukupuolen normi/Sukupuolibinaarisuus	30
Tvåsamhetsnormen/Kaksinelämisenormi	31
Vithet/Vithetsnormen/Valkoisuus/Valkoisuusnormi	33

ASEXUELL

Asexuell kan användas som ett paraplybegrepp för folk som identifierar sig med begreppet på olika sätt, till exempel "demisexuell" – att bara känna sexuell attraktion till en annan person efter att ett djupt emotionellt band har uppstått, eller "autosexuell" – att bara vilja ha sex med sig själv. Vanligast däremot är att asexuell används för att beskriva en person som aldrig eller under en period inte har någon sexlust eller inte önskar inkludera andra fysiskt i sin sexuella praktik. Begreppet används olika av olika personer.

ASEKSUAALINEN

Aseksuaalinen-käsitettä saattaa käyttää kattokäsitteenä ihmisistä jotka itenttifeeraavat ittensä käsitheeseen erilä laila, esimerkiksi "demiseksuaalinen" – henkilö joka tuntee seksuaalista atraksjuunia toisheen henkilöön vain ko oon saanu syvän tuntheelisen kontaktin eli "autoseksuaalinen" – henkilö joka halvaa pittää seksiä vain ittensä kansa. Mutta tavalisesti aseksuaalinen-käsitettä käytethään ko haluthaan kuvata henkilöä jolla ei koskhaan eli yhtenä pärjuutina ei ole seksihalua eikä halva inklyteerata muita fyysisesti hänen seksuaalisheen käytänthöön. Eri ihmiset käyttävät käsitettä eri tavala.

BDSM

En förkortning som inkluderar flera sexuella uttryck: bondage & disciplin (B&D), dominans och underkastelse (domination and submission, D&S) samt sadism och ma-

sochism (S&M). BDSM är en sexuell praktik, identitet och/ eller preferens där utövarna har ett ömsesidigt erotiskt maktutbyte, ofta i form av dominans och underkastelse. Ibland ingår tillfogande av frivillig smärta som en del av det sexuella mötet. För vissa är det en sexuell läggning även om det inte i lagens mening räknas som en sådan.

BDSM

Lyhenys johonka kuuluu monta seksuaalista ilmaisua: bondage & discipline (B&D), dominansi ja alistuminen (domination and submission, D&S) ja satismi ja masokismi (S&M). BDSM oon seksuaalinen käytäntö, itentiteetti ja/eli preferensi jossa henkilöilä oon keskinäinen eroottinen vallankäyttö, ushein oon kyse dominansista ja alistumisesta. Joskus osa seksuaalisesta kohtaamisesta oon ette aiheuttaa toisele vapaaehtoista kipua. Joillekki soon seksuaalinen suuntautuminen vaikka sitä ei lain mukhaan sellaiseks räknätä.

BISEXUELL

En person som har förmågan att bli kär i eller attraherad av människor oavsett kön kan kalla sig bisexuell. Bi betyder två och vissa föredrar därför andra begrepp, som exempelvis "pansexuell", för att signalera att de ser sin sexuella läggning bortom tvåkönsnormen.

BISEKSUAALINEN

Henkilö joka pystyy rakastumhaan eli tuntemhaan atraksjuunia ihmishiin sukupuolista huolimatta saattaa

sanoa ette hään oon biseksuaalinen. Bi merkittee kaksi ja jokku halvavat mielumin käyttää muita käsitheitä, niinku esimerkiksi "panseksuaalinen", ja sillä mallin kertoa ette heän seksuaalinen suuntautuminen ei ole osa kahen sukupuolen normista.

BÖG

En person som oftast identifierar sig som kille/man och har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av killar/män.

PÖÖKI

Henkilö joka usseimiten itenttifieeraa ittensä pojaksi/mieheksi ja pystyy rakastumhaan poikkiin/miehiin ja/eli tuntemhaan atraksjuunia heitä kohi.

CISPERSON

En person som identifierar sig med det vid födseln tilldelade könet. Cis är latin för "på samma sida".

CISHENKILÖ

Henkilö joka itenttifieeraa ittensä syntymässä määritellyn sukupuolen mukhaan. Cis oon latinan kieltä ja merkittee "samala puolen".

CISNORMATIVITET

Antagandet att alla människor identifierar sig som det kön som har tillskrivits dem vid födseln och lever efter det könets sociala normer (kvinnligt/manligt).

CISNORMATIIVISUUS

Hyväksyminen ette kaikki ihmiset itenttifieeraavat itensä syntymässä määritellyn sukupuolen mukhaan ja elävät sen sukupuolen sosiaalisten normitten mukhaan (naismaisesti/miesmäisesti).

DRAGKING/DRAGQUEEN

En person som använder sig av sociala attribut och symboler för att tänja på gränserna mellan manligt och kvinnligt. Ofta i syfte att underhålla eller för att på ett lekfullt sätt uttrycka en del av sin identitet.

DRAGKING/DRAGQUEEN

Henkilö joka käyttää sosiaalisia atripyyttiä ja sympoolia miehisyen ja naiselisuuen välisten rajoitten venyttämiseen. Ushein oon kysymys siitä ette halvaa huvittaa toisia eli ette leikkimielelä ilmaista ossaa hänen omasta itenttiteetistä.

FLATA

En person som oftast identifierar sig som tjej/kvinna och som har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av andra tjejer/kvinnor. Används ofta synonymt med lesbisk.

FLAATTA

Henkilö joka usseimiten itenttifieeraa itensä tyttärekseksi/vaimoksi ja joka pystyy rakastumhaan ja/eli tuntemhaan atraksjuuni muihin tyttärhiin/vaimoihiin. "Flaatta" ja "lespinen" käytethään ushein synonyyminä.

FTM/MTF

Förkortning för engelskans Female to Male = kvinna till man och Male to Female = man till kvinna. Ett sätt att beskriva den transition som en del transpersoner genomgår eller genomgått för att alla olika delar av könet (juridiskt, biologiskt och könsuttryck) ska bekräfta personens könsidentitet.

FTM/MTF

Lyhenys englannin kielestä: Female to Male = vaimosta mieheksi ja Male to Female = miehestä vaimoksi. Malli kuvata transisjuunin jonka jokku transhenkilöt käyvät läpi eli oon käyhneet läpi sen takia ette kaikki eri osat sukupuolesta (jyritisesti, biolookisesti ja sukupuolen ilmaisu) vahvistaisivat henkilön sukupuoli-identiteettiä.

FUNKTIONSMAKTSORDNINGEN

En struktur som värderar människor utifrån deras funktionsförmåga. Ju högre funktionsförmåga, eller funktionalitet, en person har desto högre status och mer makt får personen, medan personer som har olika funktionsnedsättningar utestängs eller osynliggörs. Funktionsmaktordningen gör att vissa typer av kroppar och funktionsnedsättningar kategoriseras som avvikande, då normen är en fullt fungerande kropp. I verkligheten har alla kroppar varierande former av funktionalitet. Därför pratar man ibland om **funktionsvariationer** istället för funktionsnedsättningar. En kroppars funktionalitet kan också variera under en livstid. För att skjuta fokus från

den som bryter mot normen till att kritisera den exkluderande strukturen pratar man ofta om *tillgänglighet*. Att prata om tillgänglighet istället för funktionshinder gör att det blir lättare att synliggöra vilka problem som finns i en viss miljö som hindrar personer från att vistas där eller delta aktivt, snarare än att se det som att problemet finns hos individer.

VALTAJÄRJESTYS TOIMIVUUNEN MUKHAAN

Stryktyyri joka arvioi ihmisiä heän toimintakyvyn mukhaan. Mitä korkeampi toimintakyky eli toimivuus ihmisellä oon, sen korkeampi staattys ja sen enämpi valtaa henkilö saapii, ko taas henkilöt joila oon eri toimintarajoitheet jätethään ulkopuolele eli tehään näkömättömäksi. Valtajärjestys toimivuuen mukhaan tekkee ette vissit kropat ja toimintarajoitheet katekuriseerathan poikkeavaksi, ko normi oon täysin toimiva kroppa. Toelisuussa kaikila kropila oon vaihtelevia toimivuuen muotoja. Siksi puhuthaan joskus **toimintavariasjuunista** sen siihan ko toimintarajoittheista. Kropan toimivuus saattaa kans vaihtella elämän aikana. Ko haluthaan siirtää fuukkystä siitä joka rikkoo normia ja sen siihan kritiseerata poissulkevaa stryktyyriä puhuthaan ushein esteettömyyestä. Jos puhuthaan esteettömyyestä sen siihan ko toimintaestheistä, oon helpompi ottaa näköselle minkälaisia ongelmia oon vississä miljöössä jotka estävät ihmisiä olehmaan sielä eli osalistumhaan aktiivisesti. Sillä laila ongelma ei ole ihmisissä.

FUNKTIONSNEDSÄTTNING

En nedsatt funktionsförmåga i relation till vad som uppfattas som normen. Det kan handla om psykisk, kognitiv eller fysisk funktionsnedsättning. En person HAR en funktionsnedsättning. En person ÄR inte funktionsnedsatt.

TOIMINTARAJOITE

Rajoitettu toimintakyky suhteessa siihen mitä nähhään normina. Saattaa olla kyse psyykisestä, kognitiivisesta eli fyysisestä toimintarajoituksesta.

Henkilöllä oon toimintarajoite. Henkilö ei ole toimintarajoitteinen.

GENDERQUEER (GQ)

En person som identifierar sig som mellan eller bortom könskategorierna kvinna och man kan kalla sig genderqueer. Genderqueer kan användas synonymt med ickebinär och intergender.

GENDERQUEER (GQ)

Henkilö joka itenttifieeraa ittensä vaimo ja mies-sukupuolikatekuriitten välhiin eli sitten ei kumphaankhaan saattaa kuttua itteä genderqueeriksi. Genderqueer-sannaa saattaa käyttää synonymyminä ei-binäärinen ja intergender-sanoitten kans.

HBTQ

Ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner och personer med queera uttryck och

identiteter. H:et och b:et handlar om sexuell läggning, alltså vem man har förmågan att bli kär i eller attraherad av. T:et handlar om hur man definierar och uttrycker sitt kön. Queer kan röra både sexuell läggning, könsidentitet, relationer och sexuell praktik men kan också vara ett uttryck för ett kritiskt förhållningssätt till rådande normer. Första gången som förkortningen hbt förkom i tryck var i RFSL:s tidning KomUt år 2000. Syftet var att bredda tidigare använda uttryck som homo, bög och gay.

HBTQ

Kattokäsite homoseksuaalisille, biseksuaalisille, transhenkilöille ja ihmisille joilla oon queerit ilmaiset ja itenttiteetit. H-puustaavi ja b-puustaavi kertovat seksuaalisesta suuntautumisesta, siis kenheen sitä pystyy rakastumhaan eli tuntemhaan atraksjuunia kohi. T-puustaavi kertoo kunka definieeraa ja ilmaisee ommaa sukupuolta. Queer-sana saattaa koskea seksuaalista suuntautumista, sukupuoli-identtiteettiä, relasjuunia ja seksuaalista käytäntöä mutta saattaa myös ilmaista kriittistä suhtautumista nykyisiin normhiin. Hbt-käsite näky painettunna ensimäistä kertaa RFSL:n avisissa KomUt vuona 2000. Tarkotus oli ette laajentaa ennen käytettyjä käsitheitä niinku homo, pööki ja gay.

HEN/DEN

Könsneutrala pronomen som främst används om personer som varken identifierar sig som kvinnor eller män utan till exempel är intergender, genderqueer, ickebinära.

Hen och den används också i situationer då en persons könstillhörighet är okänd.

HEN/SE

Sukupuolineutraalit pronomit joita ensisijaisesti käytetään henkilöistä jotka ei itenttifieeraa itseänsä vaimoksi eli miehiksi ko esimerkiksi intergenderiksi, genderqueeriksi, ei-binääriseksi. Hen ja se käytetään myös tilanteissa ko henkilön sukupuoli-itenttiteetti oon tuntematon.

HETERONORMATIVITET

Det system av normer som påverkar vår förståelse av kön och sexualitet. Enligt heteronormen är människor antingen tjej/kvinna eller kille/man och ingenting annat. Tjejer/kvinnor förväntas vara feminina och killar/män förväntas vara maskulina. Alla förväntas vara heterosexuella. Alla påverkas av normerna, oavsett om man följer dem eller inte. Att följa eller passera inom normen ger ekonomiska, politiska och sociala fördelar. Att bryta mot heteronormen kan resultera i bestraffning i form av allt från tystnad till våld. (Se även tvåkönsnormen.)

HETERONORMATIIVISUUS

Normisysteemi joka vaikuttaa meän ymmärtämiseen sukupuolisuesta ja seksuaalisuesta. Heteronormin mukaan ihmiset oon joko tyttäriä/vaimoja eli poikia/miehiä eikä mithään muuta. Tyttäriä/vaimoja ootethaan olevan feminiinisiä ja poikia/miehiä ootethaan olevan masky-



liinisiä. Kaikkia ootetaan olevan heteroseksuaalisia. Normit vaikuttavat kaikkiin ihmisiin huolimatta siitä nouattaako niitä eli ei. Ette seurata eli olla normittin sisäpuolella antaa ekonoomisia, poliittisia ja sosiaalisia etuja. Heteronormin rikkominen saattaa aiheuttaa rangastusta, niinku hiljaisuutta ja väkivaltaa. (Katto myös Kahen sukupuolen normia.)

HETEROSEXUELL

En person som har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av någon av ett annat kön än det egna.

HETEROSEKSUAALINEN

Henkilö joka pystyy rakastumaan ja/eli tuntemaan atraksjuunia ihmisheen jolla oon eri sukupuoli ko ittelä.

HOMOFABI

En ideologi, uppfattning eller värdering som ger uttryck för en starkt negativ syn på homosexualitet eller homo- och bisexuella. Homofobin överlappar ofta med transfobin.

HOMOFABI

Iteoloki, käsitys eli arviointi joka kattoo homoseksuaalisuutta eli homo- ja biseksuaalisia hyvin nekatiiivisella mallin. Joka oon homofoopinen oon ushein myös transfoopinen.

HOMOSEXUELL

En person som har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av någon av samma kön.

HOMOSEKSUAALINEN

Henkilö joka pystyy rakastumaan ja/eli tuntemhaan atraksjuunia henkilhön jolla oon sama sukupuoli ko ittelä.

ICKEBINÄR

En person som identifierar sig som mellan, bortom eller med båda könskategorierna kvinna/man kan kalla sig ickebinär. Ibland används ickebinär som ett paraplybegrepp för olika könsidentiteter som inte följer tvåkönsnormen, till exempel intergender eller genderqueer. Ickebinär betyder inte samma sak för alla som definierar sig som det. En del känner sig som både tjej och kille. Andra känner att de befinner sig mellan de kategorierna. Många ickebinära identifierar sig inte med något kön alls. En del ickebinära vill förändra kroppen med hormoner och/eller kirurgi.

EI-BINÄÄRINEN

Henkilö joka itenttifieeraa ittensä vaimo ja mies-sukupuolikatekuriitten välhiin eli sitten ei kumphaankhaan eli molemphiin saattaa kuttua itteä ei-binääriseksi. Joskus ei-binäärinen-sannaa käytethään kattokäsitheenä sukupuoli-itenttiteetistä jotka ei seuraa kahen sukupuolen normia, niinku intergender ja genderqueer. Ei-binäärinen-sana ei merkitte sammaa asiaa kaikile jotka tuntevat olevansa ei-binäärisiä. Jokku tuntevat olevansa niin tyär ko poika. Jokku ette net oon näitten katekuriitten välissä. Monet ei-binääriset ei itenttifieeraa itteänsä

mihinkhään sukupuohleen. Jokku ei-binääriset halvavat muuttaa kroppaa hormoonitten ja/eli kirurgiin avula.

INTERGENDER

En person som identifierar sig som mellan eller bortom könskategorierna kvinna och man kan kalla sig intergender. Intergender kan användas synonymt med ickebinär och genderqueer.

INTERGENDER

Henkilö joka itenttifieeraa ittensä vaimo ja mies-sukupuolikatekuriitten välhiin eli ei kumphaankhaan saattaa kuttua itteä intergenderiksi. Intergender, ei-binäärinen ja genderqueer saattaa käyttää synonymminä.

INTERSEKTIONALITET

Ett perspektiv som används för att studera hur olika maktordningar hänger ihop med varandra och hur olika identiteter skapas som resultat av exempelvis religiositet, kön, sexualitet, klass och ålder. Hur de olika aspekterna hänger samman ser olika ut beroende på person, grupp och sammanhang.

INTERSEKSJUNALISUUS

Perspektiivi jota käytethään ko haluthaan kattoo kunka eri valtajärjestykset kuuluvat yhtheen ja kunka eri itenttiteettiä luothaan esimerkiksi uskonolisuuen, sukupuolen, seksuaalisuuen, luokan ja iän seurauksenna. Eri aspektit kuuluvat yhtheen erilä laila riippuen henkilöstä, ryhmästä ja yhteyestä.

INTERSEXUELL/INTERSEXUALISM

Ett antal olika tillstånd och diagnoser samlas under detta begrepp. Kortfattat en person med ett medfött tillstånd i vilket könskromosomerna, könskörtlarna (testiklar eller äggstockar) eller könsorganens utveckling är atypisk. "Inter" betyder "mellan" på latin och "sexus" betyder "kön". Intersexuell betyder således "mellan könen". Det går att vara intersex och man, kvinna eller något annat. Intersex säger inte någonting om en persons sexuella läggning. En person som inte är intersex kallas för dyadisk.

INTERSUKUPUOLINEN/ INTERSUKUPUOLISUUS

Monta eri tilla ja diagnoosia kuuluvat tähän käsitteeseen. Lyhyesti sanottu henkilö jolla on synnynnäinen tila jossako sukupuolikromosomit, sukupuolirauhaset (kivekset eli munasarjat) eli sukupuolielimiten kehitys on atyyppinen. "Inter" merkitsee "välissä" latinan kielellä ja "sexus" merkitsee "sukupuoli". Intersukupuolinen merkitsee siis "sukupuolittien välissä". Saattaa olla intersukupuolinen ja mies, vaimo eli jotaki muuta. Intersukupuolinen-sana ei sano mitään henkilön seksuaalisesta suuntautumisesta. Henkilöstä joka ei ole intersukupuolinen sanotaan ette hään oon dyadinen.

KÖN

Begreppet kön är ett system som i de flesta sammanhang används för att särskilja människor genom att dela in

dem i grupperna kvinnor och män. Kön är dock mycket mer komplext än så. Kön kan brytas ned i fyra olika delar:

Biologiskt kön. Definieras utifrån inre och yttre könsorgan, könskromosomer och hormonnivåer. Biologiskt kön är inte bara två, utan bör ses som en skala där ingen är helt 'man' eller helt 'kvinna'. All information om biologiskt kön går inte att få genom att se på en kropp, utan vilket biologiskt kön en har är en bedömning som läkare gör.

Juridiskt kön Det kön som står registrerat i folkbokföringen, i pass eller legitimation. Juridiskt kön framgår i Sverige också av näst sista siffran i personnumret. Alla barn som föds i Sverige tilldelas ett av två juridiska kön, baserat på deras biologiska kön.

Könsidentitet En persons självupplevda kön, det vill säga det kön man känner sig som (kvinna, intergender, genderqueer, ickebinär, man, transperson osv). Biologiska och juridiska könet behöver inte säga någonting om en persons könsidentitet.

Könsuttryck Hur en person uttrycker sitt kön genom attribut som socialt förknippas med könstillhörighet, till exempel kläder, kroppsspråk, frisyra, socialt beteende, röst med mera.

SUKUPUOLI

Sukupuoli-käsité oon systeemi jota usseimissa yhteyksissä käytetään ko haluthaan erottaa ihmisiä jakkaamalla niitä nais- ja miesryhmisiin. Mutta sukupuoli oon paljon

kompleksimpi asia. Sukupuolta saattaa jakkaa neljhään oshaan.

Biolooginen sukupuoli Definieerataan sisäisistä ja ulkoisista sukupuolielimistä, sukupuolikromosoomista ja hormoonitasoista.

Ei ole kysymys vain kahesta bioloogisesta sukupuolesta ko pittää kattoo bioloogista sukupuolta skaalana jossako ei kukhaan ole täysin mies eli täysin vaimo. Ei sitä saata saa täyelistä informasjuunia bioloogisesta sukupuolesta vain kattomalla kroppaa ko mikä sukupuoli sulla oon oon arviointi jonka lääkäri tekkee.

Jyritinen sukupuoli Se sukupuoli joka oon registreerattu väestökirjanpiossa, passissa eli lekitimasjuunissa. Mikä jyritinen sukupuoli sulla oon näkky kans Ruottissa toiseks viimissä numerossa henkilötunnuksessa. Kaikile lapsile jotka syntyvät Ruottissa annethaan yhen kahesta jyritisestä sukupuolesta, lähtökohtana oon heän biolooginen sukupuoli.

Sukupuoli-identiteetti Se sukupuoli jonka henkilö itte tuntee olevansa (vaimo, intergender, genderqueer, ei-binäärinen, mies, transhenkilö jne). Biolooginen ja jyritinen sukupuoli ei tartte sanoa mithään henkilön sukupuoli-identiteetistä.

Sukupuoli-ilmaisu Kunka henkilö ilmaisee sukupuolensa atripyytitten kautta joita sosiaalisesti kattohaan osina sukupuoli-identiteetistä, esimerkiksi vaatheila, ruuhmiinkielelä, frisyryillä, sosiaalisella käyttäytymisellä ja äänelä.

KÖNSBEKRÄFTANDE BEHANDLING

Den föredragna termen för det som ibland felaktigt benämns som "könsbyte". För att få rätt till könsbekräftande vård i Sverige idag krävs diagnosen transsexualism som ställs av psykiater vid någon av landets mottagningsar som tillhandahåller könsidentitetsutredning. Inom vården används oftast benämningen *könskorrigering* behandling. (Se även Transsexuell.)

SUKUPUOLTA VAHVISTAVA HOITO

Tärmi jotako oon parempi käyttää siitä jota joskus väärin nimitetään sukupuoli-vaihto-sanalla.

Tänäpäivänä sukupuoli vahvistavaa hoitoa saapii Ruottissa vain se joka oon saanu diagnoosin transsukupuolisuus joltaki psykiaterilta joka työskentelee semmosessa vastaanotossa maassa jossa tehhään sukupuoli-identiteettitutkimuksia. Hoijossa käytetään usein sanaa *sukupuolenkorjaushoito*. (Katto myös Transsukupuolinen.)

LESBISK

En person som oftast identifierar sig som tjej eller kvinna och som har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av andra tjejer/kvinnor.

LESPINEN

Henkilö joka usseimiten itenttifeeraa itensä tyttäreksi eli vaimoksi ja joka pystyy rakastumaan ja/eli tuntemaan atraksjuunia muihin tyttärhiin/vaimoihiin.

MONOAMORÖS/MONOGAM

En person som har sexuella och/eller emotionella relationer med bara en person i taget kan kalla sig monoamorös eller monogam.

MONOAMORINEN/MONOKAAMI

Henkilö jolla oon seksuaalisia ja/eli tuntheelisia relasjuunia vain yhen henkilön kans kerralla saattaa kuttua itteä monoamoriseksi eli monokaamiksi.

MTF/FTM

Förkortning för engelskans Male to Female = man till kvinna och Female to Male = kvinna till man. Ett sätt att beskriva den process som många transpersoner genomgår eller genomgått för att alla olika delar av könet (juridiskt, biologiskt och könsuttryck) ska bekräfta personens könsidentitet.

MTF/FTM

Lyhenys englannin kielestä: Male to Female = miehestä vaimoksi ja Female to Male = vaimosta mieheksi. Malli kuvata transisjuunin jonka jokku transhenkilöt käyvät läpi eli oon käyhneet läpi sen takia ette kaikki eri osat sukupuolesta (jyritisesti, biolookisesti ja sukupuolen ilmaisu) vahvistaisivat henkilön sukupuoli-identiteettiä.

NORMKRITIK

En pedagogisk metod för att skapa mer jämlikhet i samhället. Det handlar om att flytta fokus från individer och

det som anses bryta mot normer till att titta på strukturer och ifrågasätta det som anses vara "normalt". När man arbetar normkritiskt brukar man gå igenom tre steg:

- Synliggöra och ifrågasätta normer
- Synliggöra fördelar för den som följer normen
- Granska egen position

NORMIKRITIIKKI

Petakookinen metuuti jonka avula saattaa lua enämpi tasa-arvoa yhteiskunthaan. Oon kysymys siittää ette siittää fuukkystä yksilöisistä ja semmosesta jota sanothaan rikkomhaan normia ja sen siihan kattoo stryktyyriä ja kyseenalaistaa semmosta jota pruukathaan pittää "normaalina". Ko työskenelhään normikriittisesti pruukathaan käyvä läpi kolme askelta:

- Ottaa näköselleselle ja kyseenalaistaa normia
- Ottaa näköselleselle etuja sille joka seuraa normia
- Tarkastaa ommaa posisjuunia

PANSEXUELL

Förmågan att attraheras sexuellt av personer oavsett kön. Ordet *pan* antyder att det finns ett spektrum av kön och inte bara två som ordet *bi* i bisexuell antyder.

PANSEKSUAALINEN

Kyky tuntea seksuaalista atraksjuunia ihmishiin sukupuolista huolimatta. Sana *pan* viittaa siihen ette oon

olemassa kokohnainen sukupuoli-spektrymmi eikä vain kaks sukupuolta niinku sana *bi* biseksuaalinen-sanassa sannoo.

POLYAMORÖS/POLYGAM

Att ha sexuella och/eller emotionella relationer med fler än en person i taget. En person som väljer att ha sexuella och/eller emotionella relationer med fler än en i taget kan sägas vara polyamorös. Motsatsen till monoamorös/monogam.

POLYAMORINEN/POLYKAAMI

Henkilö joka haluaa pitää seksuaalisia ja/eli tuntheelisiä relasjuunia monen kans kerralla saattaa kuttua polyamoriseksi. Polyamorinen/polykaami oon monoamorisen/monokaamin vastakohta.

PRONOMEN

Hon, han, hen och den – det en person vill bli kallad när någon pratar om den i tredje person (t ex hen är snäll, jag tycker om hen). Pronomen kan hänga ihop med en persons kön/könsidentitet, men behöver inte göra det. Det går inte att se på en person vilket pronomen den har. Om man är osäker på en persons pronomen kan man fråga i ett enskilt samtal ("Vilket pronomen har du/Vilket pronomen vill du att jag använder om dig?"). En del föredrar att bli omnämnda med förnamn i stället för med pronomen. Hen och den används ibland också i situationer då en persons könstillhörighet är okänd.

PRNOOMIT

Hään, hen ja se: Sanoja joita henkilö halvaa ette hänestä käytethään ko hänestä puhuthaan kolmanessa persoonassa (esim. hen oon siivo, mie tykkään henistä). Pronoomi saattaa kuulua yhteen henkilön sukupuolen/ sukupuoli-itenttiteetin kans mutta ei se tartte olla niin. Ei mene nähä henkilöstä mikä pronoomi hällä oon. Jos ei ole varma mikä pronoomi yhelä henkilöllä oon saattaa kysyä asiasta yksityisesti ("Mikäs pronoomi sulla oon/ Mitäs pronoomia sie halvat ette mie käytän sinusta?"). Jokku halvavat ette käytethään etunimeä heistä sen siihan ko pronoomia. Hen ja se käytethään joskus semmosissa tilantheissaki ko henkilön sukupuoli-itenttiteetti oon tuntematon.

QUEER

Ett begrepp som grundar sig i kritik mot idéer om normalitet i fråga om kön och sexualitet och hur vi placeras i olika kategorier som alla tar utgångspunkt i heterosexualitet och könsbinaritet som norm. Med andra ord ett ifrågasättande av dominerande idéer om hur människor ska leva i sexuella relationer och andra relationer, hur vi ska bilda familj, hur vi ska uttrycka kön osv. Det finns queerteori inom den akademiska världen, queeraktivism med folk som vill organisera sig för att förändra rådande normer och strukturer, och personer som kallar sig själva queer. Att vara queer kan innebära en önskan att inte behöva definiera sitt kön eller sin sexuella läggning, medan en del använder queer som ett sätt att beskriva sin könsidentitet eller sin sexualitet.

QUEER

Käsite joka lähtee kritiikistä iteitä vasthaan sukupuolen ja seksuaalisuuden normaliteetistä ja kunka meitä panhaan eri katekuriihin joila kaikila oon heteroseksuaalisuus ja sukupuolibinaarisuus normina. Toisin sanoen kyseenalaistaminen domineeravista iteistä kunka ihmiset pitävät ellää seksuaalisissa relasjuunissa ja muissa relasjuunissa, kunka meän pittää perustaa perhe, kunka meän pittää ilmaista ommaa sukupuolta ja niin pois päin. Oon olemassa queer-teuriita akateemisessa mailmassa, queeraktivismiä, ko ihmiset halvavat orkaniseerata itteä ette saattaisivat muuttaa nykyisiä normia ja stryktyyriä, ja henkilöitä jotka kuttuvat itteä queeriksi. Ette olla queer saattaa merkitä ette ei halva definieerata ommaa sukupuolta eli ommaa seksuaalista suuntautumista, ko taas joku käyttävät queer-sannaa mallina kuvata heän sukupuoli-itenttiteettiä eli heän seksuaalisuutta.

RASIFIERING

En process som legitimerar personer utifrån en privilegierad position tillskriva andra vissa egenskaper, erfarenheter, åsikter eller kulturella attribut baserat på antaganden om deras hudfärg, etnicitet och religion, vilket medför exkludering och ojämlikhet.

RASIFIEERINKI

Prosessi joka lekitimeeraa ihmisiä privilegieeratuista posisjuunista sanohmaan ette joilaki ihmisillä oon, johtuen heän ihonfäristä, etnisiteetistä ja uskosta, vissit

ominaisuuat, kokemukset, mielipitteet eli kulttuuriset atripyytit ja tämän ajattelutavan seuraus oon eksklytee-rinki ja eriarvoisuus.

SEXUELL LÄGGNING

Sexuell läggning handlar om vem en person blir attrahe-rad av eller kär i. Enligt svensk diskrimineringslag finns det tre olika sexuella läggningar: Heterosexuell, bisexuell och homosexuell. Dessa benämningar bygger på idén att det bara finns två kön: *Hetero* = motsatt kön, *bi* = två kön och *homo* = samma kön som ens eget.

SEKSUAALINEN SUUNTAUTUMINEN

Seksuaalinen suuntautuminen oon käsite joka kertoo kenheen henkilö rakastuu eli ketä kohi hään tuntee atraksjuunia. Ruottin diskrimineerinkilain mukhaan oon olemassa kolme seksuaalista suuntautumista: Heteroseksuaalinen, biseksuaalinen ja homoseksuaalinen. Näitten nimityksitten takana oon ajatus ette oon olemassa vain kaks sukupuolta: *Hetero* = vastakkainen sukupuoli, *bi* = kaks sukupuolta ja *homo* = sama sukupuoli ko ittelä.

TRANSFOBI

En ideologi, uppfattning eller värdering som ger uttryck för en starkt negativ syn på transpersoner eller personer vars könsuttryck bryter mot normen. Transfobin överlap-par ofta homofobin.



TRANSFOPI

Iteoloki, käsitys eli arviointi joka katoo transhenkilöitä eli henkilöitä joitten sukupuoli-ilmaisut rikkovat normia hyvin nekatiivisella mallin. Joka oon transfoopinen oon ushein myös homofoopinen.

TRANSGENDER

Engelskt uttryck som kan översättas till "transperson" på svenska. En person kan kalla sig transgenderist, vilket är en könsidentitet som vanligtvis är synonym med intergender.

TRANSGENDER

Englantilainen ilmaisu jonka saattaa kääntää "transhenkilöksi". Henkilö saattaa kuttua itteä transgenderistiksi, joka

oon sukupuoli-itenttiteetti joka tavallisesti on intergender-sanan synonyymi.

TRANSPERSON

En transperson är en person som inte alls eller delvis inte identifierar sig med det kön den har fått tilldelat vid födseln. En person kan också vara transperson som inte följer rådande normer för hur en person med ett visst juridiskt kön ska vara, förutsatt att personen själv identifierar sig som transperson. Ordet *trans* är latin för "överskridande". Transperson är ett paraplybegrepp med många undergrupper och det går att vara transperson på många olika sätt. Begreppet rör könsidentitet och könsuttryck och har ingenting med sexuell läggning att göra.

TRANSHENKILÖ

Transhenkilö oon henkilö joka ei ollenkaan eli vain osittain itenttifeeraa itensä syntymässä määritellyn sukupuolen mukhaan. Henkilö joka ei seuraa semmosia nykyisiä normia jotka sanovat minkäläinen ihminen jolla oon vissi sukupuoli pittää olla, saattaa myös olla transhenkilö jos hänen itenttifeeraa itensä transhenkilöksi. Sana *trans* oon latinan kieltä ja merkittee "ylittäminen". Transhenkilö oon kattokäsite joka sisältää monta alaryhmää ja mennee olla transhenkilö monela eri tavala. Käsite koskee sukupuoli-itenttiteettiä ja sukupuoli-ilmaisua eikä sillä ole mithään tekemistä seksuaalisen suuntatumisen kansa.

TRANSSEXUELL

Transsexuell, eller transsexualism, är en medicinsk diagnos som i Sverige idag är en förutsättning för att få tillgång till nytt juridiskt kön och underlivskirurgi. Denna process brukar kallas transition. En person som känner sig som en tjej men som vid födseln fick det juridiska könet kille kan vilja få hormonbehandling så att hon utvecklar bröst och/eller operera underlivet så att hon får en vagina istället för en penis, medan en kille som vid födseln fick det juridiska könet tjej kan vilja ta testosteron så att han utvecklar kroppsbehåring och får mörkare röst, genomgå en mastektomi (operera bort bröstet) och/eller underlivskirurgi. En person kan bara få diagnosen transsexuell under eget medgivande. Att vara transsexuell har inget med en persons sexuella läggning att göra, en transsexuell person kan vara hetero, bi, pan, asexuell eller homo. En del transsexuella fortsätter att identifiera sig som trans efter sin transitionsprocess och kallar sig för transkvinna eller transman, medan det för många är viktigt att se sig själva och att ses av andra helt enkelt som kvinna eller man.

TRANSSUKUPUOLINEN

Transsukupuolinen eli transsukupuolisuus on lääketieteellinen diagnoosi joka Ruottissa tänäpäivänä on etelytys jos halvaa saa uuen jyritisen sukupuolen ja maholisuuen sukuelinkirurgiaan. Tätä prosessiä prukataan kuttua transisjuuniksi. Henkilö joka tuntee olevansa tyär mutta joka syntyessä sai jyritisen sukupuolen

len poika haluaa piian saa hormonihoitoa ette hänelle kasuaisit rinnat ja/eli käyvä läpi sukuelinleikkauksen ette hänen saisi vaginan sen siihen ko peeniksen ko taas poika joka syntyessä sai jyrityksen sukupuolen tyär piian haluaa ottaa testosteronin ette hänen kehittäisi karvoitusta ja saisi matalan äänen, ette hänelle tehään mastektomiin (rinnoitten poistoleikkaus) ja/eli ette hänen saapii läpikäyvä sukuelinkirurgiin. Diagnoosin transsukupuolinen saattaa saa vain jos itte sen haluaa. Transsukupuolinen-käsitheellä ei ole mitään tekemistä henkilön seksuaalisella suuntautumisella, transsukupuolinen henkilö saattaa olla hetero, bi, pan, aseksuaali eli homo. Jokku transsukupuoliset itenttifeeraavat jatkossaki itensä transiksi jälkhiin heän transisjuuniprosessin ja kuttuvat itteä transvaimoksi eli transmieheksi ja joilleki oon taas tärkeätä ette kattoo itteä ja ette muut kattovat heitä vaimoina eli miehinä.

TRANSVESTIT

En person som växlar mellan att klä sig eller använda sig av andra attribut som traditionellt används av män respektive kvinnor.

TRANSVESTIITTI

Mies/vaimo joka välistä käyttää vaatteita eli muita atripyyttiä joita perinteisesti vaimot/miehet käyttävät.

TVÄKÖNSNORMEN/KÖNSBINARITET

Den norm i samhället som säger att alla människor tillhör ett av två befintliga kön, baserat på förmodad reproduktion.

tiv förmåga (biologisk anatomi), att denna tillhörighet medför vissa egenskaper som är fundamentalt olika, samt att de två könen förhåller sig på vissa sätt till varandra. Normen får oss med andra ord att dela upp mänskligheten i två grupper och förutsätter att skillnaden mellan grupperna är större än skillnaden mellan individer inom grupperna. Tvåkönsnormen genomsyrar vårt tankesätt och alla sociala institutioner och funktioner i samhället. (Se även Queer.)

KAHEN SUKUPUOLEN NORMI/ SUKUPUOLIBINAARISUUS

Normi yhteiskunnassa joka sanoo ette kaikki ihmiset kuuluvat yhteen eli toisheen kahesta sukupuolesta, lähtökohtana on ootettu reputyktiivinen kyky (biolookinen anatomi), ette tästä kuulumisesta yhteen eli toisheen sukupuohleen seuraa vissiä ominaisuuksia jotka on täysin erilaisia ja ette nämät kahet sukupuolet suhtautuvat vissilä mallin toisia kohi. Normi saapii siis meät jakahmaan ihmiskuntaa kahtheen ryhmhään ja etelyttää ette ero ryhmitten välilä on isompi ko ero ryhmitten yksilöitten välilä. Kahen sukupuolen normi leimaa meän ajattelutappaa ja kaikkia sosiaalisia institytsjuunia ja fynksjuunia yhteiskunnassa. (Katto myös Queer-käsitettä.)

TVÅSAMHETSNORMEN

En norm som medför att det ses som positivt, eftersträvansvärt och normalt att ha eller vilja ha enbart en kärlekspartner och att denna relation prioriteras över

andra relationer, t ex vänskapsrelationer, och förtjänar en särskild status både i privatlivet men även i förhållande till samhällsinstitutioner och funktioner. Tvåsamhetsnormen präglar exempelvis hur vi förväntas bilda familj (två föräldrar som lever i en kärnfamilj), hur vi förväntas organisera vår privatekonomi och hushåll, vem som har tillträde till besök och information om vi blir allvarligt sjuka osv. Tvåsamhetsnormen utgår ifrån äktenskapets struktur, men återskapas även i parrelationen, som förväntas fungera ungefär som ett äktenskap.

KAKSINELÄMISNORMI

Normi jonka seuraus on ette kattohaan positiivisena, toivottavana ja normaalina ette on vain yksi rakkauspaartneri eli ette haluthaan vain yhen ja ette sitä relasjuunia priuriteerathan, esimekiksi ystävyysrelasjuunin eelä ja ette se ansaittee erityisen staattyksen niin privaattielämässä ko suhteessa yhteiskunnalishiin institysjuuhniin ja fynksjuuhniin. Kaksinelämisenormi vaikuttaa siihen kunka meitä ootethaan perustamhaan perhe (kaks vanhiinta jokka elävät yinperheessä), kunka meitä ootethaan orkaniseeraahmaan meän privaattiekonomi ja huusholli, kuka saapii tulla vierailulle ja kelle annethaan informasjuunia jos sairastumma vakavasti jne. Kaksinelämisenormi lähtee avioliiton stryktyyristä, mutta löytyy myös pariskuntarelasjuunissa jota ootethaan toimivan suunile ko avioliitto.

VITHET/VITHETSNORMEN

En struktur i samhället som innebär att det att vara vit medför fördelar socialt, ekonomiskt och politiskt, vilket påverkar vem som har och inte har makt. Vithetsnormen går hand i hand med rasism och rasifiering. Vithetsnormen existerar globalt och härstammar från kolonialismen, vilket innebär att vithet eller att vara ljushyad är en statusmarkör, även i länder där vita som etnisk grupp är en liten minoritet.

VALKOISUUS/VALKOISUUSNORMI

Stryktyyri yhteiskunnassa joka merkitsee ette se joka on valkoinen saapii sosiaalisia, ekonomisia ja poliittisia etuja ja se vaikuttaa siihen kellä on ja kellä ei ole valtaa. Valkoisuusnormi kulkee käsi käessä rasismien ja rasifieringin kanssa. Valkoisuusnormi vaikuttaa koko maailmassa ja sillä on juuret kolonialismissa. Siksi valkaisuus eli ette olla vaaleaihonen on staattysmarkööri niissäki maissa joissa valkoiset etnisennä ryhmänä on pieni vähemistö.

Aina tulen sua rakasthaan

*Tiän ette mie en ole kauhniin mailmassa
Jos sie jätät mut häyn sen ymmärtää
Mitäs antamista mulla sulle ois
Olen niinku kaikki muut, ko sie taas ihana*

*Aina tulen sua rakasthaan
Ainua sie tulet aina olheen
Toivon niin ja uskon ette minun tykö jäät
Ette sie, ja mie, aina rinnakkain
Ette usko vain*

*Elämä oon arvotus ja vastaus olet sie
Ja kaikki voisi kaota ko sie vain tänne jäät
Ko kaikki tuntuu loppuvan, ko mie eppäilen
Ko olen aivan avuton enkä tietä näe*

*Niin aina tulen sua rakasthaan
Ainua sie tulet aina olheen
Toivon niin ja uskon ette minun tykö jäät
Ette sie, ja mie, aina rinnakkain
Ette usko vain*

*Ko mie petteilen,
olen väärässä
Ko mie pillaan, tuhoan
Jää kuitenkin
Usko silloinki, ko sie oot, sie kuiten oot
Joo, mun rakas oot*

*Aina tulen sua rakasthaan
Ainua sie tulet aina olheen
Toivon niin ja uskon ette minun tykö jää
Ette sie, ja mie, aina rinnakkain
Ette usko vain*

*Aina tulen sua rakasthaan
Ainua sie tulet aina olheen
Toivon niin ja uskon ette minun tykö jää
Ette sie, ja mie, aina rinnakkain*

*Ette usko vain
Sua rakastan*

*Originaltext: "Aldrig ska jag sluta älska dig" av Jonas Gardell.
Musik: Jesper Winge Leisner
Översättning till meänkieli: Mona Mörtlund*



Met Nuoret



@metnuoret

www.metnuoret.se



met nuoret

